

Eugène **Ionesco** (26. 11. 1909/1912 Slatina v Rumunsku – 28. 3. 1994 Paříž)

Francouzský dramatik rumunského původu, jeden ze zakladatelů a hlavních představitelů **absurdního dramatu**.

Ionescův otec byl rumunský úředník a matka Francouzka (narozena v Rumunsku). V r. 1913 se rodina přestěhovala do Paříže, kde otec chtěl pokračovat ve studiu, avšak po vypuknutí První světové války se otec vrátil do vlasti. Mladý Ionesco žil na francouzském venkově, ale v r. 1925 odjel za otcem do Bukurešti. Autoritativní otec pohrdal literárními zájmy svého syna – chtěl z něj mít inženýra. Ionesco se tedy s otcem rozešel a vystudoval francouzštinu na bukurešťské univerzitě, kde se mj. sprátlil s pozdějším religionistou a historikem Mircea Eliadem. Pak se oženil (1936; jeho žena Rodica Burileanu pocházela ze vzdělané a vlivné rumunské rodiny) a pracoval jako učitel francouzštiny.

V r. 1938 Ionesco odejel v doprovodu manželky na studijní pobyt do Francie a tam na začátku Druhé světové války zažili německý vpád (1940). Vrátili se tedy opět do Rumunska, ale poté, co se Rumunsko jako součást fašistického bloku Osa zúčastnilo r. 1941 zahájení války proti Sovětskému svazu, odjeli zase do Francie a tam už zůstali; v r. 1944 se jim narodilo jejich jediné dítě, dcera Marie-France. V následujících letech se potýkali s existenčními problémy.

V r. 1950 měla premiéru Ionescova hra **Plešatá zpěvačka** a okamžitě vzbudila zájem divadelních kritiků. Hra je krátká, ale vznikala asi dva roky; uvádí se, že bezprostředním podnětem k jejímu napsání byla Ionescovi trivialita sentencí v učebnici angličtiny, s níž se tehdy pokoušel tento jazyk zvládnout. Tohoto výchozího impulsu však využil k napsání průlomové hry odhalující absurditu společenské komunikace v současné západní společnosti.

Ionesco dále rozvíjel svůj specifický tvůrčí princip, a stal se tak – společně s irským dramatikem Samuelem Beckettem (1906 – 1989) – jedním ze zakladatelů nového druhu dramatu, absurdního divadla. Ionescova tvorba je založena na satíře, karikatuře, parodii, nonsensu a hře se slovy. Vychází z dadaismu a surrealismu, Ionescova šokující komika je spojena s destrukcí všech vžitých pravidel divadelní tvorby. Po r. 1950 Ionesco následujících více než 15 let tvořil v rychlém tempu a stal se jedním z nejuznávanějších moderních dramatiků. Začínal s krátkými hrami, postupně přešel k dramátům obvyklé délky. Jeho dílo mělo velkou inspirativní sílu, ale další tvůrci absurdního divadla přizpůsobili tento žánr svému vidění světa: Američan **Edward Albee** (Spojené státy, *1928), **Harold Pinter** (Velká Británie, 1930 – 2008), **Václav Havel** (Československo, 1936 – 2011).

Některá díla:

Divadelní hry absurdního dramatu **Plešatá zpěvačka** (La cantatrice chauve; 1948, premiéra 1950), **Židle** (Les chaises; 1952), **Nosorožec** (Rhinocéros; 1960), **Král umírá** (Le roi se meurt; 1962).

<http://media-2.web.britannica.com/eb-media/78/10778-004-8B76FE75.jpg>

Poznámky k interpretaci:

Plešatá zpěvačka vznikla v době, kdy se objevilo hned větší množství významných literárních děl: *Tracyho tygr* od Williama Saroyana, *Kdo chytá v žitě* od Jeroma Salingera, *451 stupňů Fahrenheita* od Raye Bradburyho, *Den trifidů* od Johna Wyndhama, v české literatuře třeba *Zbabělci* od Josefa Škvoreckého. Všem těmto dílům je společné hlavní téma: střet světa starého a nového. Toto téma rezonuje s hlavním dilematem euroamerické kultury od konce 40. let do konce 50. let: s otázkou interpretace Druhé světové války – nejúspěšnější tragédie, jakou do té doby svět poznal. Vyhranily se tu 2 základní přístupy:

1. Druhá světová válka byla tragickým vyšínutím z vývoje Západu – vykolejením z předchozího poklidně se vyvíjejícího řádu věcí. Poválečná obnova musí být založena na návratu ke kořenům všeho pozitivního v předválečném vývoji – stručně řečeno, k Zlatým dvacátým létům.

2. Druhá světová válka nebyla žádným omylem, ale naprosto logickým důsledkem mnoha temných tendencí meziválečného světa: i Zlatá dvacátá byla poznamenána příkrými sociálními rozpory (nenasytnost velkokapitálu stlačovala úroveň mezd, takže zcela zákonitě došlo k Velké krizi, jež zrodila rozmach fašismu), školský systém byl založen na ultrakonzervativních hodnotách vzdálených modernímu světu, chyběla rovnoprávnost žen (připomeňme, že teprve v době, kdy *Plešatá zpěvačka* vznikla, získaly francouzské ženy volební právo – mnohem později než třeba v Československu) atd. Poválečný svět tedy musí být založen na zcela nových principech odpovídajících skutečné lidské svobodě i důstojnosti.

Atmosféra poválečné dekolonizace a propukající Studené války způsobily, že v západní Evropě po r. 1945 vlivově převládli zastánci prvního přístupu: uvědomme si, že v době, kdy má *Plešatá zpěvačka* premiéru, Francie prohrává první ze série válek o udržení svého koloniálního panství – válku v Indočíně –, což otrásá jistotami francouzských středních vrstev zvyklých na pozici blahobytných příslušníků velmocenského národa.

Zatímco jiní výše zmínění autoři se v této situaci soustředí na postavy reprezentující nastupující mláď (Thomas Tracy a Laura Luthyová, Holden Caulfield, Danny Smiřický), originálním přínosem Eugène Ionesca i dalších tvůrců absurdního dramatu (od Samuela Becketta až po Václava Havla) je to, že naopak stavějí do centra pozornosti „generaci otců“ a literárními prostředky zkoumají, nakolik je tato generace schopna být nositelem pozitivních společenských změn. Velkým námětem se stává fakt, že generace otců se chopila poválečné iniciativy – vedle skrytější či otevřenější diskriminace liberálních názorů – především tím, že sice zanalyzovala Velkou krizi jako klíčovou příčinu válečné tragédie, ale reagovala tak, že postavila atraktivnost poválečného společenského systému na bezuzdné propagaci konzumního dostatku. Možná si dnes již jen málo připomínáme, že dnešní standard, kdy každá rodina má dobré bydlení, pračku, ledničku, elektrický či plynový sporák, televizi a automobil, se zrodil právě v 50. letech a že jeho ideovým základem byla snaha uplatit střední vrstvy, aby podpořily establishment tržní demokracie a nepošlhávaly po krajních, totalitních řešeních.

Smithovi a Martinovi jsou právě takovými manželskými páry. Už úvodní scéna ukazuje, kolem čeho se vine jejich duševní obzor: rozvláčné samolibé výklady o nejlacinějším oleji – a připomenutí, že je dobrý na stolicí – jsou starší obdobou dnešních „společenských“ vyprávěnek o zboží v akci a o nejvýhodnějších tarifech – to vše dnes hustě prokládáno televizními reklamami na přípravky proti křečovým žilám a na podporu erekce. Smithovi ani Martinovi nejsou zlí: záleží jim přece na prospěchu jejich dětí; temnější stránky jejich povahy se ovšem projeví v manželském hašteření a v nadřazenosti vůči služce.

Spletité výklady o jiných lidech (Bobby Watsonové) ukazují, jak je okolní svět pro Smithovy komplikovaný a nesrozumitelný: není ostatně divu, když jejich zájem se soustřeďuje na drby a senzačnosti.

Kdesi hluboko v charakterech obou párů je ovšem skryta prostá lidská touha po tom, zažít něco mimořádného a obohacujícího, a zároveň vyniknout ve společnosti a získat uznání okolí. Ani jeden z ústřední čtveřice ovšem není schopen se naplnění této touhy ani přiblížit. Proto náhražkovým způsobem intenzivně prožívají naprosté banality všedního dne (*Viděla jsem muže, který si zavazoval tkaničky od bot. – Fantastické!*). Až mrazivě působí přání velitele požárníků, aby co nejvíc hořelo – přinese mu to totiž prestiž i finanční ocenění.

Ve vrcholné části hry postavy deklamují nonsensová přísloví i aforismy (*V životě se jeden musí dívat z okna.*). Je tu jen posílen fakt, který divák tuší z celého průběhu hry: neprobíhají tu skutečné dialogy, jakmile se hovor odchýlí od plytkých společenských frázi – často doprovázených až infantilní dikcí –, změní se v řetěz monologických promluv, kdy nikdo nikoho neposlouchá ani na nikoho nereaguje: postavy nemají skutečnou lidskou identitu opravdových charakterů. Sentence se vyznačují formou životních moudr, ovšem obsah je vyprázdněný a absurdní (*Člověk chodí po nohou, ale ohřívá se elektřinou nebo uhlím. Mám raději ptáka na poli než ponožku na trakaři.*); mluvčí by rádi platili za moudré osobnosti, ale zoufale nejsou schopni tento cíl naplnit. Absurdní je také skutečnost, že všichni intuitivně prožívají pesimistický vztah k budoucnosti (*Nic se nedaří. Všude je to stejné. V obchodě, v zemědělství je to letos jako s požáry, jde to špatně.*), ale nedokáží se proti této tendenci účinně postavit. Závěrečná scéna, kdy všichni stojí a jen bezobsažně křičí (*be, fe, le, me, pe, se, ve, ze!*) je paralelou situace, kdy člověk zahnaný do kouta se marně pokouší prorazit hlavou zeď. Samotný konec hry, v němž se vše vrací na začátek, jen Martinovi nahradili Smithovy, potvrzuje, že z této životní situace ani pro jednu z postav – a možná ani pro nás samotné – není úniku.

Hra svojí délkou i úsporným obsazením odpovídá jednoaktovým hrám, jež ve 2. polovině 20. století získaly v západním divadelnictví značnou popularitu; některými rysy obsahu však navazuje na fantazijně zaměřené umělecké směry meziválečné doby: dadaismus a surrealismus. Objevují se také aluze na klasická, osvědčená literární díla: hádka kolem toho, zda u zvonícího zvonku někdo je, nebo není, je travestickou variací na Poeova *Havrana*: ukazuje se, že ani Smithovi, ani Martinovi (na rozdíl od Poeova vypravěče), nejsou schopni ve své přizemnosti připustit existenci irrealních, transcendentních skutečností – spoléhají se jen na svou omezenou smyslovou zkušenost. Podobně zmínka o Víkării wakefieldském odkazuje na román irského spisovatele 18. století Olivera Goldsmitha o prostém venkovském knězi, který svou „sluníčkářskou“ povahou marně usiluje o nápravu společnosti, v níž žije. Minimalisticky aranžovaná scéna Plešaté zpěvačky zdůrazňuje vytržení postav z reálného života.

Eugène Ionesco (1909 – 1994): Plešatá zpěvačka
La Cantatrice chauve
(1950)

OSOBY

PAN SMITH

PANÍ SMITHOVÁ

PAN MARTIN

PANÍ MARTINOVÁ

MÁRY, služebná

VELITEL POŽÁRNÍKŮ

V ý s t u p I

Anglický středostavovský interiér s anglickými klubovkami. Anglický večer. Pan Smith, Angličan, sedí v klubovce a má na nobou anglické pantofle, kouří svou anglickou dýmku a čte anglické noviny u anglického krbu. Má anglické brýle a malý šedivý anglický knírek. Vedle něho v jiném anglickém křesle paní Smithová, Angličanka, spravuje několik anglických punčoch. Dlouhá chvíle anglického mlčení. Anglické božiny odbíjejí 17 anglických úderů.

PANÍ SMITHOVÁ: Vida, devět hodin. Pojedli jsme polévku, rybu, brambory opékané na slanině a anglický salát. Děti pily anglickou vodu. Najedli jsme se dnes večer znamenitě. To proto, že žijeme na londýnském předměstí a že se jmenujeme Smithovi.

Pan Smith čte dále, pomlaskává.

Brambůrky na slanině jsou znamenité, olej v salátě nebyl žluklý. Olej od kupce na rohu je mnohem kvalitnější než olej od kupce odnaproti. Je dokonce lepší než olej od kupce dole pod kopcem. Neříkám, že by jejich olej byl špatný.

Pan Smith čte dále, pomlaskává.

Ale olej od kupce na rohu je vždycky nejlepší.

Pan Smith čte dále, mlaská. (...)

Výstup II

Titiž a Máry

MÁRY (*vstupuje*): Já jsem služka. Užila jsem si moc příjemně odpoledne. Byla jsem s jedním pánem v biografu a viděla jsem film, kde hrálo několik žen. Po biografu jsme se šli napít brandy a mléka a pak jsme četli noviny.

PANÍ SMITHOVÁ: Doufám, že jste si užila příjemně odpoledne, že jste šla do biografu s mužským a že jste si dali brandy a mléko.

PAN SMITH: A noviny!

MÁRY: Pán a paní Martinovi, vaši hosté, jsou za dveřmi. Čekali na mě. Netroufali si sami vstoupit. Měli s vámi dnes večeřet.

PANÍ SMITHOVÁ: Ach, ano. Čekali jsme je. A měli jsme hlad. Když tak dlouho nešli, najedli jsme se bez nich. Nejedli jsme celý den. Neměla jste odcházet!

MÁRY: Vy jste mi sama dovolila!

PANÍ SMITHOVÁ: Ale výslovně jsme to neujednali.

MÁRY (*vypukne ve smích; pak pláče; usmívá se*): Koupila jsem si nočník.

PANÍ SMITHOVÁ: Má drahá Máry, prosím vás, otevřete a uveďte pana a paní Martinovou. Půjdeme se rychle převléknout.

Pan a paní Smithovi vyjdou vpravo, Máry otevře dveře vlevo, jimiž vstoupí pan a paní Martinovi. (...)

PANÍ MARTINOVÁ (*blabosklonně*): Nuže dobrá, dnes jsem byla svědkem neobyčejné věci. Neuvěřitelné.

PAN MARTIN: Honem povídej, drahoušku!

PAN SMITH: Ach, to se pobavíme.

PANÍ SMITHOVÁ: Konečně.

PANÍ MARTINOVÁ: Nuže, dnes, když jsem šla na trh koupit zeleninu, která je pořád dražší...

PANÍ SMITHOVÁ: Kam to až dospěje!

PAN SMITH: Nesmíš přerušovat, miláčku, jsi nevychovaná!

PANÍ MARTINOVÁ: Na ulici u kavárny jsem viděla muže, slušně oblečeného, asi padesátníka, ani ne, který...

PAN SMITH: Který co?

PANÍ SMITHOVÁ: Který co?

PAN SMITH (*ke své ženě*): Nepřerušuj, drahoušku, jsi protivná.

PANÍ SMITHOVÁ: Drahoušku, tys přerušil první, moulo!

PAN MARTIN: Pat! (*Ke své ženě*) Co dělal ten muž?

PANÍ MARTINOVÁ: Nu, dobrá, vy asi řeknete, že si to vymýšlím – klečel na jednom koleně a byl skloněn.

PAN MARTIN, PAN SMITH, PANÍ SMITHOVÁ: Och!

PANÍ MARTINOVÁ: Ano, skloněn.

PAN SMITH: Není možná.

PANÍ MARTINOVÁ: Ano, skloněn. Přiblížila jsem se k němu, abych viděla, co dělá...

PAN SMITH: Nu a?

PANÍ MARTINOVÁ: Zavazoval si rozvázané tkaničky u bot.

PAN SMITH, PAN MARTIN, PANÍ SMITHOVÁ: Fantastické!

PAN SMITH: Kdybyste to nebyla vy, nevěřil bych tomu.

PAN MARTIN: Proč ne? Člověk vidí, když tak chodí, ještě zvláštnější věci. Tak dnes jsem sám viděl v podzemní dráze sedět muže, který klidně četl noviny.

PANÍ SMITHOVÁ: Jaký výstředník!

PAN SMITH: Byl to možná týž člověk.

Domovní zvonek zvoní.

PAN SMITH: Slyšíte, někdo zvoní.

PANÍ SMITHOVÁ: Někdo tam musí být. Jdu se podívat. (*Jde se podívat, otevře a vrátí se*) Nikdo. (*Opět si sedne*)

PAN MARTIN: Povím vám jiný případ...

Nové zvonění.

PAN SMITH: Slyšíte, někdo zvoní.

PANÍ SMITHOVÁ: Někdo tam musí být. Jdu se podívat. (*Jde se podívat, otevře a vrátí se*) Nikdo. (*Vrátí se na své místo.*)

PAN MARTIN (*který zapomněl, kde přestal*): Uch!...

PANÍ MARTINOVÁ: Říkal jsi, že nám povíš jiný případ.

PAN MARTIN: Ach, ano...

Nové zvonění.

PAN SMITH: Slyšíte, někdo zvoní.

PANÍ SMITHOVÁ: Už nepůjdu otevřít.

PAN SMITH: Ano, ale někdo tam musí být!

PANÍ SMITHOVÁ: Poprvé to nebyl nikdo. Podruhé také ne. Proč myslíš, že teď tam někdo bude?

PAN SMITH: Protože někdo zvonil!

PANÍ MARTINOVÁ: To není důvod.

PAN MARTIN: Jak to? Když slyším zvonek, znamená to, že je někdo u dveří a zvoní, aby se mu otevřelo.
 PANÍ MARTINOVÁ: Ne vždycky. Právě jste to viděli!
 PAN MARTIN: Většinou ano.
 PAN SMITH: Když já k někomu jdu, tak zvoním, aby mě vpustili. Myslím, že tak činí každý a že vždycky, když zvoní zvonek, tam někdo je.
 PANÍ SMITHOVÁ: Teoreticky je to správné. Ale ve skutečnosti se věci dějí jinak. Právě jsi to viděl.
 PANÍ MARTINOVÁ: Vaše paní má pravdu.
 PAN MARTIN: Ach! Vy ženy vždycky držíte spolu!
 PANÍ SMITHOVÁ: Dobrá, půjdu se podívat. Abys nefekl, že jsem tvrdohlavá, ale uvidíš, že tam někdo není! *(Jde se podívat, otevře dveře a zavře je)* Vidíš, nikdo to není. *(Vrátí se na své místo)* Ach, ti muži, vždycky chtějí mít pravdu a vždycky se mýlí!
Zvonek zazní opět.
 PAN SMITH: Slyšíte, někdo zvoní. Někdo tam musí být.
 PANÍ SMITHOVÁ *(v záčivatu vzteku)*: Už mě neposílej znovu otvírat. Viděl jsi, že je to zbytečné. Zkušenost nás poučila, že když zvonek zvoní, nikdy tam nikdo není.
 PANÍ MARTINOVÁ: Nikdy.
 PAN MARTIN: To není jisté.
 PAN SMITH: To je docela falešné. Většinou, když zvoní zvonek, tak tam někdo je.
 PANÍ SMITHOVÁ: Nechte připustit, že se mýlí.
 PANÍ MARTINOVÁ: Můj manžel je také velmi tvrdohlavý.
 PAN SMITH: Někdo tam je.
 PAN MARTIN: To není vyloučeno.
 PANÍ SMITHOVÁ *(k svému muži)*: Ne.
 PAN SMITH: Ano.
 PANÍ SMITHOVÁ: Říkám ti, že ne. V každém případě už mě nebudeš obtěžovat pro nic za nic. Když se chceš podívat, jdi si tam sám!

PAN SMITH: Půjdu.

Paní Smithová pokrčí rameny.

Paní Martinová potřese hlavou.

(Jde otevřít) Ach! Vítám vás. *(Změří si pohledem paní Smithovou a manželé Martinovy, kteří jsou úplně překvapeni)* Je to velitel požárníků!

V ý s t u p V I I I

Titíž a velitel požárníků

POŽÁRNÍK *(je v uniformě a má samozřejmě na blavě obrovskou lesklou přilbu)*: Dobrý den, dámy a pánové. Všichni jsou ještě poněkud udiveni. Paní Smithová rozčulena odvrátí hlavu a neodpoví na jeho pozdrav.
 Dobrý den, paní Smithová, zdá se, že se zlobíte.
 PANÍ SMITHOVÁ: Ó!
 PAN SMITH: Totíž, jak vidíte... má žena je poněkud pokořená, že neměla pravdu.
 PAN MARTIN: Byl tu, pane veliteli požárníků, spor mezi paní Smithovou a panem Smithem.
 PANÍ SMITHOVÁ *(k panu Martinovi)*: To se vás netýká! *(K panu Smithovi)* Prosim tě, abys nezatahoval cizí lidi do našich rodinných hádek.
 PAN SMITH: Ó, drahoušku, to není tak vážné. Velitel je starý domácí přítel. Jeho matka se mi dvořila a znal jsem jeho otce. Požádal mě, abych mu dal za ženu svou dceru, až budu nějakou mít. Nedočkal se a zemřel.
 PAN MARTIN: To není ani jeho ani vaše chyba.
 POŽÁRNÍK: A o co vlastně jde? (...)

PANÍ SMITHOVÁ: Pane veliteli, když jste nám to pomohl objasnit, udělejte si pohodlí, odložte si přílbu a posaďte se na chvílku.

POŽÁRNÍK: Omluvte mě, ale nemohu se dlouho zdržet. Rád si sundám přílbu, ale nesednu si, nemám čas. *(Sedne si, ale nesundá si přílbu)* Přiznám se vám, že jsem přišel kvůli něčemu úplně jinému. Jsem tu služebně.

PANÍ SMITHOVÁ: Ale čím vám tedy můžeme sloužit, pane veliteli?

POŽÁRNÍK: Chci vás poprosit, abyste laskavě omluvili mou indiskrétnost. *(V brožných rozpacích)* ... Ehm *(Ukáže prstem na Martinovy)* ... mohu ... před nimi? ...

PANÍ MARTINOVÁ: Jen se neostýchejte.

PAN MARTIN: Jsme staří přátelé. Oni nám řeknou všechno.

PAN SMITH: Mluvte.

POŽÁRNÍK: Nu dobrá. – Hoří u vás?

PANÍ SMITHOVÁ: Proč se nás na to ptáte?

POŽÁRNÍK: Nu protože – promiňte – mám rozkaz uhasit všechny ohně ve městě.

PANÍ MARTINOVÁ: Všechny?

POŽÁRNÍK: Ano, všechny.

PANÍ SMITHOVÁ *(v zmatku)*: Já nevím ... Myslím, že ne. Chcete, abych se šla podívat?

PAN SMITH *(šichaje)*: Nic takového tu nebude. Nemí-
-cítit spáleninu.

POŽÁRNÍK *(zarmoucen)*: Vůbec nic? Neměli byste ani

malý ohýnek v krbu, něco hořícího na půdě nebo ve sklepě? Alespoň nějaký malinký sorva začínající ohýnek?

PANÍ SMITHOVÁ: Víte, nechci vás zarmoutit, ale myslím, že tu pro vás teď nic není. Slibuji vám, že vás ihned upozorním jakmile k něčemu dojde.

POŽÁRNÍK: Nezapomeňte, prokážete mi tím službu.

PANÍ SMITHOVÁ: Berte to jako slib.

POŽÁRNÍK *(k manželům Martinovým)*: A u vás také nehoří?

PANÍ MARTINOVÁ: Bohužel, ne.

PAN MARTIN *(k požárníkovi)*: Teď je to všude dost špatné.

POŽÁRNÍK: Velmi špatné. Skoro nic není, pár malič-
-kostí, jeden komín, jedna stodola. Nic vážnějšího. Ne-
-vynáší to. A když není výkon, výkonnostní prémie
- jsou hubené.

PAN SMITH: Nic se nedaří. Všude je to stejné. V ob-
-chodě, v zemědělství je to letos jako s požáry, jde to
- špatně.

PAN MARTIN: Nesype a nehoří.

POŽÁRNÍK: Ani žádné zátopy.

PANÍ SMITHOVÁ: Ale je dost cukru.

PAN SMITH: Protože se dováží ze zahraničí.

PANÍ MARTINOVÁ: S požáry je to obtížnější. Příliš
- vysoká cla!

POŽÁRNÍK: Sem tam, ale také dost vzácně, se vyskyt-
-ne jedna nebo dvě otravy plynem. Tak jedna mladá
- žena se otráвила minulý týden. Nechala unikat plyn.

PANÍ MARTINOVÁ: Zapomněla?

POŽÁRNÍK: Ne, ale myslela, že je to její hřeben.

PAN SMITH: Tyhle záměny jsou vždycky nebezpečné!

PANÍ SMITHOVÁ: Jestližpak jste se zastavil u sírkafe?

POŽÁRNÍK: Nemá to smysl. Je pojištěn proti ohni.

PAN MARTIN: Navštivte tedy mým jménem vikáře
- Wakefieldského.

POŽÁRNÍK: Nemám právo hasit ohně u duchovních. Biskup by se zlobil. Hasí si své ohně sami, nebo užívají k jejich hašení cudných panen. (...)

PANÍ SMITHOVÁ: Když nemáte tak naspěch, pane veliteli, zdržte se ještě chvíli. Bude nám porčením.

POŽÁRNÍK: Chcete, abych vám vyprávěl anekdoty?

PANÍ SMITHOVÁ: Ale ovšem, vy jste rozkošný. (*Líbá ho*)

PAN SMITH, PANÍ MARTINOVÁ, PAN MARTIN: Ano, ano, anekdoty, výbučně! (*Tleskají*)

PAN SMITH: A co je ještě zajímavější, požárnickovy příběhy jsou všechny pravdivé a prožitě.

POŽÁRNÍK: Mluvím jen o věcech, které jsem sám zakusil. Skutečnost, nic než skutečnost. Nic knižního.

PAN MARTIN: To je správné, pravda ostatně není v knihách, ale v životě.

PANÍ SMITHOVÁ: Začněte!

PAN MARTIN: Začněte!

PANÍ MARTINOVÁ: Ticho! Začíná.

POŽÁRNÍK (*poklánívá několikrát*): Promiňte, nedívejte se na mne tak! Uvádíte mě do rozpaků. Víte, že jsem nesmělý.

PANÍ SMITHOVÁ: Je rozkošný! (*Líbá ho*)

POŽÁRNÍK: Přesto se pokusím začít. Ale slibte mi, že nebudete poslouchat.

PANÍ MARTINOVÁ: Ale když nebudem poslouchat, tak vás neuslyšíme.

POŽÁRNÍK: Na to jsem nepomyslel!

PANÍ SMITHOVÁ: Co jsem vám říkala, je to úplně dítě.

PAN MARTIN, PAN SMITH: Ó, drahé robátko! (*Líbají ho*)

PANÍ MARTINOVÁ: Odvahu.

POŽÁRNÍK: Tak dobře. (*Poklánívá opět, pak začne blasem rozecbujícím dojetím*) „Pes a vůl“, experimentální bajka. Jednou se jiný vůl zeptal jiného psa: „Proč nenasáváš chobotem?“ „Promiňte,“ odvětil pes, „já jsem totiž myslel, že jsem alon.“

PANÍ MARTINOVÁ: Jaké z toho plyne mravní naučení?

POŽÁRNÍK: To musíte najít sama.

PAN SMITH: Má pravdu.

PANÍ SMITHOVÁ (*zuřivě*): Povězte jinou.

POŽÁRNÍK: Mladé tele sežralo příliš mnoho rozemletého skla. V důsledku toho se muselo otelit. Přivedlo na svět krávu. Ale protože tele bylo samec, kráva mu nemohla říkat „mami“. Také mu nemohla říkat „tati“, protože teje bylo příliš malé. Tak bylo tele nuceno se provdat za nějakou osobu a na radnici učinili všechna opatření, která nařizují módní zvyklosti.

PAN SMITH: Tenhle zvyk zachovávají v Caen.

PAN MARTIN: Jako s těmi drátkami.

POŽÁRNÍK: Tak vy jste jí už znali?

PANÍ SMITHOVÁ: Byla ve všech novinách.

PANÍ MARTINOVÁ: To se událo tady nedaleko od nás.

POŽÁRNÍK: Povím vám jinou. „Kohout“. Jednou jeden kohout chtěl dělat psa. Ale neměl štěstí, protože ho hned poznali.

PANÍ SMITHOVÁ: Naopak psa, který chtěl dělat kohouta, nikdo nikdy nepoznal.

Výstup X

(...)

POŽÁRNÍK: Poslyšte, je to pravda... to všechno je velmi subjektivní... ale je to mé pojetí světa. Můj sen. Můj ideál... A pak mi to připomíná, že už musím jít. Když vy nevíte, kolik je hodin, a já mám přesně za tři čtvrtě hodiny a šestnáct minut požár na druhém konci města. A tak si musím pospíšet. I když to není nic velkého.

PANÍ SMITHOVÁ: Co to bude? Malý oheň od komína?

POŽÁRNÍK: Ani to ne. Trochu žáru v posteli a nějaké pálení žáhy.

PAN SMITH: Je nám líto, že odcházíte.

PANÍ SMITHOVÁ: Byl jste velmi zábavný.

PANÍ MARTINOVÁ: Díky vám jsme strávili skutečnou descartovskou čtvrtěhodinku.

POŽÁRNÍK (*jde ke dveřím, pak se zastaví*): A mimochodem, co Plešatá zpěvačka?

Všobecné mlčení, rozpaky.

PANÍ SMITHOVÁ: Češe se stále stejným způsobem.

POŽÁRNÍK: Ach! Tedy na shledanou, dámy a pánové.

PAN MARTIN: Mnoho štěstí a mnoho ohně!

POŽÁRNÍK: Doufejme! Vždyť to potřebujeme všichni.

(Odcobáží)

Všichni doprovázejí požárníka až ke dveřím a pak se vrátí na svá místa.

Výstup XI

Tiž bez požárníka

PANÍ MARTINOVÁ: Já mohu koupit kapesní nůž pro svého bratra, ale vy nemůžete koupit svému dědovi Irsko.

PAN SMITH: Člověk chodí po nohou, ale ohřívá se elektřinou nebo uhlím.

PAN MARTIN: Ten, kdo dneska prodá krávu, bude mít zítra kávu.

PANÍ SMITHOVÁ: V životě se jeden musí dívat z okna.

PANÍ MARTINOVÁ: Ale je možno si sednout na židli, když nemá okna.

PAN SMITH: Člověk aby stále myslel na všechno.

PAN MARTIN: Strop je nahoře, podlaha je dole.

PANÍ SMITHOVÁ: Řeknou-li ano, je to jen takový způsob mluvení.

PANÍ MARTINOVÁ: Jak si kdo ustele tak si lehne.

PAN SMITH: Vezměte kruh a polaskajte se s ním a zvrhne se vám v bludný kruh.

PANÍ SMITHOVÁ: Učitel ve škole učí své žáky číst, ale kočka kojí kořata dokud jsou malá.

PANÍ MARTINOVÁ: Zatímco kráva nám ukazuje paty.

PAN SMITH: Když jsem na venkově, mám rád samotu a klid.

PAN MARTIN: Na to ještě nemáte léta.
 PANÍ SMITHOVÁ: Benjamin Franklin měl pravdu, vy nejste tak klidný jako on.
 PANÍ MARTINOVÁ: Jak se jmenuje sedm dní v týdnu?
 PAN SMITH: Pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle.
 PAN MARTIN: Édouard je úředník, jeho sestra Nancy je pisačka a jeho bratr Vilém příručí v obchodě.
 PANÍ SMITHOVÁ: Podařená rodina!
 PANÍ MARTINOVÁ: Mám raději ptáka na poli než ponožku na trakaři.
 PAN SMITH: Raději sítě v chatě než mléko v hradě.
 PAN MARTIN: Dům Angličana je jeho skutečný hrad.
 PANÍ SMITHOVÁ: Neumím dost španělsky, abych se vyjádřila.
 PANÍ MARTINOVÁ: Dám ti bačkory své tchyně, když mi dáš rakev svého manžela.
 PAN SMITH: Hledám kněze monofyzitu, abych ho oženil s naší služebnou.
 PAN MARTIN: Chléb je strom, zatímco chléb je také strom a z dubu se rodí dub každého jitra za svítání.
 PANÍ SMITHOVÁ: Můj strýc žije na venkově, ale to se necýká porodní babičky.
 PANÍ MARTINOVÁ: Papír je na psaní. Kočka na myši, sýr je na drápání.
 PANÍ SMITHOVÁ: Automobil jezdí velmi rychle, ale kuchařka zás lépe připravuje pokrm.
 PAN SMITH: Nebuďte labuť, obejměte raději spiklence.
 PAN MARTIN: Dobročinnost začíná doma.
 PANÍ SMITHOVÁ: Čekám, že mě vodovod přijde navštívit ke mně do mlýna.
 PAN MARTIN: Dá se dokázat, že sociální pokrok je mnohem lepší s cukrem.
 PAN SMITH: K čertu s leštěním!

Po této poslední odpovědi pana Smitha zůstanou ostatní chvíli tise, užaslí. Je cítit, že tu vládne jisté nervové podráždění. Údery bodin jsou také nervóznější. Odpovědi, které následují, se musejí říkat zprvu ledovým nepřátelským tónem. Nepřátelství a nervozita stále rostou. Ke konci této scény musí všechny čtyři osoby stát velmi těsně u sebe, musí tvát své repliky, zvedat pěsti, připraveny vrhnout se na sebe.
 PAN MARTIN: Jeden si nevyleští brýle černým krémem.
 PANÍ SMITHOVÁ: Ano, ale za peníze si jeden koupí všechno, co chce.
 PAN MARTIN: Raděj bych zabil sto králíků, než dělal v zahradě muziku.
 PAN SMITH: Kakadú, kakadú, kakadú, kakadú, kakadú, kakadú, kakadú.
 PANÍ SMITHOVÁ: Jaké kecy, jaké kecy, jaké kecy, jaké kecy, jaké kecy, jaké kecy, jaké kecy, jaké kecy...
 PAN MARTIN: Jaké katarakty keců, jaké katarakty keců, jaké katarakty keců, jaké katarakty keců, jaké katarakty keců, jaké katarakty keců, jaké katarakty keců, jaké katarakty keců...
 PAN SMITH: Psi mají blechy, psi mají blechy...
 PANÍ MARTINOVÁ: Kaktus, kultus, kukla, kulka, karkarda, košer.
 PANÍ SMITHOVÁ: Kecalé, pokecal jsi nás.
 PAN MARTIN: Raděj bych přebíral kávu, než bych ukradl krávu.
 PANÍ MARTINOVÁ (*otvírajíc co nejvíce ústa*): Ach! och! ach! och! Dovoďte mi skřípat zuby.
 PAN SMITH: Aligátor.
 PAN MARTIN: Pojďme plácnout Odyssea.
 PAN SMITH: Jdu žít do své chýše z palmovníků pod papayové stromy.
 PANÍ MARTINOVÁ: Citrusy v citrusových plantážích

